

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
«Οικειότητα και Αποξένωση στο γάμο»

ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟ
ΤΗΣ «ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΣΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ»

Λεμονιά Μαντούβαλου, φιλόλογος
Συνεργάτης Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών στην επιμόρφωση ενηλίκων
Διεύθυνση Ποιμαντικής Γάμου και Οικογένειας

Πληθυσμός-στόχος.

Το σεμινάριο διάρκειας πέντε ωρών απευθύνεται σε εγγάμους στα πλαίσια εκκλησιαστικών ενοριακών δομών, ως μέρος προγραμμάτων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και προβληματισμού των συζύγων σε θέματα βελτίωσης της επικοινωνίας στο γάμο.

Θέμα –Εκπαιδευτικοί Στόχοι

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να ενεργοποιήσει τους συμμετέχοντες προς την συνειδητή βελτίωση της επικοινωνίας του ζευγαριού μέσα στο γάμο αξιοποιώντας την μέθοδο της «Μετασχηματίζουσας Μάθησης μέσα από την Αισθητική Εμπειρία» και αφορμές θεολογικού στοχασμού καθώς το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιούνται οι συναντήσεις συνδέεται με την ποιμαντική συμβουλευτική της ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το θέμα επικεντρώνεται στη συναισθηματική φάση του γάμου που μπορεί να χαρακτηρίζεται από αποξένωση και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να ανακτηθεί η οικειότητα που θα συνδέσει και θα νοηματοδοτήσει εκ νέου τη συζυγική σχέση.

Η προσέγγιση του εξεταζόμενου θέματος επιχειρείται μέσα από την αξιοποίηση διαφόρων μορφών τέχνης. Ακολουθείται ένας ενεργητικός τρόπος μάθησης που συνίσταται στην εργασία σε ομάδες, τη συζήτηση, την ανάλυση εικαστικών, ποιητικών έργων και την προβολή αποσπάσματος θεατρικής παράστασης με επεξεργασία των θεατρικών διαλόγων. Το μεθοδολογικό πλαίσιο που βασίζεται στην Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσω της αισθητικής εμπειρίας δίνει εναύσματα για την ανάπτυξη κριτικού στοχασμού και επαναπροσδιορίζει προϋπάρχουσες γνώσεις ή εντυπώσεις των εκπαιδευομένων. Στόχος είναι η μάθηση να ακολουθήσει εμπλουτισμένα μονοπάτια από διαφορετικές οπτικές γωνίες οδηγώντας σε μια ανανεωμένη προσέγγιση του προς εξέταση θέματος.

Προσδιορισμός εκπαιδευτικών στόχων του σεμιναρίου:

Για την ανάπτυξη του κριτικού στοχασμού πάνω στο εξεταζόμενο θέμα εστιάζουμε το ενδιαφέρον πάνω σε ορισμένα κριτικά ερωτήματα μέσα από τα οποία επιδιώκεται οι συμμετέχοντες:

- Να στοχαστούν πάνω στις παραδοχές που συνδέονται με το θέμα αυτό και να μάθουν τους λόγους που οδηγούν στην αποξένωση των συζύγων, όπως και τους τρόπους με τους οποίους χτίζεται η οικειότητα στο ζευγάρι.
- Να ελέγξουν εάν αυτές οι παραδοχές είναι τόσο ορθές όσο θεωρούν ότι είναι και να μάθουν να παρατηρούν μέσα από πολλαπλές και διαφορετικές οπτικές γωνίες τον τρόπο που οι ίδιοι αντιμετωπίζουν τέτοιες συμπεριφορές.

- Να αποδεχτούν την αυτονομία και την ιδιαιτερότητα του κάθε προσώπου της συζυγίας μέσα από αναστοχασμό της καθημερινότητας και να αναλάβουν ενήμερη δράση επιλέγοντας πιο αποτελεσματικούς τρόπους απέναντι στη διαχείριση της αποξένωσης και της οικειότητας στο συζυγικό δεσμό.

Για περαιτέρω μελέτη θα δοθούν αποσπάσματα από τα παρακάτω μελετήματα:

- Alfons Vansteenwegen, *Η αγάπη είναι ενέργεια. Το παιχνίδι του γάμου*. Ελληνικά Γράμματα, 1995.
- Virginia Satir, *Πλάθοντας ανθρώπους*, Εκδ. Κέδρος, 1989.
- *Διαφυλικές σχέσεις*. Εισηγήσεις στο σεμινάριο Κατάρτισης Εκπαιδευτικών – Στελεχών σε Θέματα Σεξουαλικής Αγωγής και Ισότητας των Φύλων, επιμ. Ι.Ν. Παρασκευόπουλος-Η. Μπεζεβέγκης κ.ά.. Β΄ Τόμος. Ελληνικά Γράμματα, 1996.
- π. Φιλόθεος Φάρος - π. Σταύρος Κοφινάς, *Συζυγία*. Εκδ. Ακρίτας, 2000⁴.
- Αλέξανδρος Κακαβούλης, *Πώς ο έρωτας γίνεται αγάπη. Οι δρόμοι της αγωγής*. Εκδ. Αρμός, 2012.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1^η Συνάντηση (μία διδακτική ώρα)

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Διερεύνηση της ανάγκης για κριτική προσέγγιση του θέματος.

Μέσα στα πλαίσια ενός ετήσιου κύκλου συναντήσεων για θέματα του γάμου διαπιστώθηκε η ανάγκη διερεύνησης της έννοιας της οικειότητας στο ζευγάρι και των χαρακτηριστικών της σε αντιδιαστολή προς την έννοια της αποξένωσης. Αποφασίστηκε να δοθεί ιδιαίτερος χρόνος για την προσέγγιση αυτής της θεματικής μιας και παρατηρήθηκε ότι τα περισσότερα ερωτήματα που απασχολούσαν τους συμμετέχοντες αφορούσαν στην ανατροφή των παιδιών και λιγότερο στην καλλιέργεια του συζυγικού δεσμού.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ: Έκφραση απόψεων των εκπαιδευομένων. Ανίχνευση στερεοτυπικών ή λανθασμένων αντιλήψεων.

Αρχικά διερευνήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευομένων πάνω στο θέμα της οικειότητας και της αποξένωσης στη συζυγική σχέση. Μερικές απαντήσεις που δόθηκαν:

«Δεν χρειάζεται να δείξω πολύ οικειότητα»,

«Οι εντάσεις στο ζευγάρι δημιουργούν αποξένωση»,

«Κάποια πράγματα δεν συζητούνται, πρέπει να τα καταλαβαίνει ο άλλος»,

«Η καθημερινότητα φέρνει αποξένωση»,

«Η οικονομική κρίση μεγαλώνει την αποξένωση»,

«Μετά τη γέννηση των παιδιών η οικειότητα στο ζευγάρι είναι πολύ δύσκολη»,

«Πρέπει και οι δύο σύντροφοι να θέλουν για να αντιμετωπιστεί η αποξένωση μεταξύ τους»,

«Ένα παιδί φέρνει πιο κοντά το ζευγάρι»,

«Είναι οδυνηρό να προσπαθείς αν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινή πορεία και δέσμευση»,

«Η αποξένωση είναι η καταστροφή του γάμου»,

«Πρόβλημα η διαφορετική παιδεία των δυο συντρόφων που ανακαλύπτεται με την πάροδο του χρόνου».

Από τις απόψεις αυτές διαφάνηκαν αρκετά κοινωνικά στερεότυπα γύρω από το θέμα και αποφασίστηκε να αποπειραθούμε να τις επανεξετάσουμε μέσα από άλλες οπτικές.

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Παρέμβαση εκπαιδευτή με τη δημιουργία κριτικών ερωτημάτων.

Τα υποθέματα που προέκυψαν σχετίζονται με α) τους παράγοντες που επηρεάζουν τη δημιουργία εγγύτητας ή απομάκρυνσης στο ζευγάρι και β) τις αντιλήψεις για την επικοινωνία των συζύγων.

Τα κριτικά ερωτήματα που τέθηκαν προς επεξεργασία είναι:

A) Μπορεί να αμβλυθεί η αποξένωση και να οικοδομηθεί η οικειότητα στο ζευγάρι;

B) Μέσα στη συζυγική σχέση είναι δυνατό να συνυπάρξει η οικειότητα με την ανεξαρτησία;

2^η Συνάντηση (δύο διδακτικές ώρες)

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Επιλογή των έργων τέχνης και συσχέτισή τους με τα κριτικά ερωτήματα.

Χρησιμοποιήθηκαν διάφορα είδη αισθητικής εμπειρίας: πίνακες, αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων, σκηνές από τηλεοπτικό θέατρο που συσχετίστηκαν με τα κριτικά ερωτήματα και προσεγγίστηκαν με ανάλυση επιλεγμένων σημείων τους.

Προτάθηκαν τα παρακάτω εικαστικά έργα και οι συμμετέχοντες, μετά από συσχέτισή τους με τα κριτικά ερωτήματα, επέλεξαν τους αριθμούς 1, 2.

<p>1.</p> <p>Δέντρο, George Tooker, 1965.</p>	<p>2.</p> <p>Ζευγάρι σε παραλία, Alex Colville, 1957.</p>
<p>3.</p> <p>Συνομιλία, Henri Matisse, 1908-12.</p>	<p>4.</p> <p>Συνομιλία, Giorgio de Chirico, 1927.</p>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗΣ ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

A) Μπορεί να αμβλυνθεί η αποξένωση και να οικοδομηθεί η οικειότητα στο ζευγάρι;

B) Μέσα στη συζυγική σχέση είναι δυνατό να συνυπάρξει η οικειότητα με την ανεξαρτησία;

Έργα τέχνης		Κριτικά ερωτήματα	
		A	B
1	Δέντρο, George Tooker, 1965.		*
2.	Ζευγάρι σε παραλία, Alex Colville, 1957.		*
4.	Play Strindberg (Πλαίυ Στρίντμπεργκ), Φρ. Ντύρρενματτ, θεατρικό έργο σε τηλεοπτική μεταφορά. [απόσπασμα διάρκειας 18΄]		*
5.	«Λόγια αγάπης να της λες» από ομιλία του Αγ. Ιωάννου Χρυσοστόμου (Ρητορική τέχνη).		*
6.	Ο κήπος του Προφήτη, Χαλίλ Γκιμπράν, (απόσπ.). (Ποιητικοί στοχασμοί)		*

Επέλεξα τα παραπάνω έργα γιατί αποτυπώνουν το καθένα με τον τρόπο του πτυχές των δύο εννοιών που εξετάζουμε και δίνουν πλούσια και δημιουργικά εναύσματα για κριτική συζήτηση του θέματος καθώς συνδυάζουν οικείες εικόνες καθημερινότητας με μια ατμόσφαιρα που υποβάλλει και ανασύρει συναισθήματα και ψυχολογικά βιώματα.

ΠΕΜΠΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Η εφαρμογή της επεξεργασίας των έργων τέχνης και αξιοποίηση των ιδεών που θα προέκυπταν από αυτή την επεξεργασία σε συνάφεια με τα κριτικά ερωτήματα.

Προβολή θεατρικού αποσπάσματος.

Προβλήθηκε η πρώτη σκηνή από την τηλεοπτική μεταφορά του θεατρικού έργου Play Strindberg (Πλαίυ Στρίντμπεργκ) του Φρ. Ντύρρενματτ (00:00:18΄) και κατόπιν καταγράψαμε στον πίνακα σε μορφή καταγισμού ιδεών τα χαρακτηριστικά της σχέσης του συγκεκριμένου ζευγαριού δίνοντας προτεραιότητα σε ό,τι μαρτυρούσε σημάδια αποξένωσης αλλά και στοιχεία οικειότητας. Ζητήθηκε από τους εκπαιδευόμενους να παρατηρήσουν τους διαλόγους και τα εξωλεκτικά στοιχεία, όπως τα βλέμματα, τις χειρονομίες, τον τόνο της φωνής, τη στάση του σώματος.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σημάδια αποξένωσης στη σχέση:

«εκφράζουν μνησικακία», «κατηγορούν ο ένας τον άλλο», «υποτιμούν ο ένας τον άλλο», «μιλούν με ειρωνεία και σαρκασμό», «ζουν απομονωμένοι από το κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής τους»,

«αποζητούν συνεχώς επιβεβαίωση της αξίας τους», «έχουν προκαταλήψεις και παγιωμένες απόψεις για τους συγγενείς και τους γνωστούς του άλλου», «δεν είναι διακριτικοί μεταξύ τους», «δεν έχουν σαφή διάκριση των ρόλων και των ευθυνών τους», «δεν συζητούν καλοπροαίρετα», «δείχνουν ανταγωνισμό και για τα παιδιά τους», «συχνά κάθονται πλάτη με πλάτη και τα βλέμματά τους δεν συναντιούνται», «οι αντιθέσεις τους δεν φέρνουν στην επιφάνεια το ουσιαστικό πρόβλημα το οποίο συχνά προσπαθούν να αποφύγουν αλλάζοντας θέμα».

Στοιχεία οικειότητας:

«έχουν κάποιες καθημερινές συνήθειες που τους χαλαρώνουν για λίγο», «κάνουν μικρές προσπάθειες να μιλήσουν για κάτι κοινό και στους δύο», «οι τόνοι πέφτουν για λίγο όταν μιλούν για τα καθημερινά, όπως τους λογαριασμούς», «έχουν κάποια κοινά ενδιαφέροντα, όπως τα χαρτιά», «υπήρχε σε κάποιες στιγμές μια προδιάθεση να κάνουν κάτι κοινό αλλά υπάρχουν εμπόδια από τον τρόπο που επικοινωνούν».

Κατόπιν δόθηκαν στους εκπαιδευόμενους τρία σύντομα αποσπάσματα του έργου και τους ζητήθηκε να συνεργαστούν σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων για να τροποποιήσουν το διάλογο προσπαθώντας να αμβλύνουν τα στοιχεία που κλιμακώνουν τη συναισθηματική απομάκρυνση του ζευγαριού. Ενδεικτικά κείμενα:

1^ο απόσπασμα

Το κείμενο του έργου	Το κείμενο τροποποιημένο
Έντγκαρ: Η πόρτα είναι ανοιχτή. Αλίκη: Να την κλείσω; Έντγκαρ: Αν θέλεις. Αλίκη: Τότε δεν την κλείνω. Κάπνισε, λοιπόν.. Έντγκαρ: Δεν αντέχω πια το βαρύ καπνό. Αλίκη: Κάπνισε ελαφρότερο. Έντγκαρ: Δεν έχω ελαφρότερο.	Έντγκαρ: Η πόρτα είναι ανοιχτή. Αλίκη: Να την κλείσω; Έντγκαρ: Αν θέλεις. Αλίκη: Πολύ ευχαρίστως. Κρυώνεις; Δεν θα καπνίσεις; Έντγκαρ: Δεν αντέχω πια το βαρύ καπνό. Αλίκη: Κάπνισε ελαφρότερο. Έντγκαρ: Δεν έχω ελαφρότερο. Σ' ευχαριστώ που με σκέφτεσαι.

2^ο απόσπασμα

Το κείμενο του έργου	Το κείμενο τροποποιημένο
Έντγκαρ: Στο κελάρι μας έχουμε ακόμα δύο μπουκάλες σαμπάνια. Αλίκη: Το ξέρω. Έντγκαρ: Τι θα 'λεγες εάν τις φέρναμε εδώ και προσποιούμαστε πως έχουμε επισκέψεις. Αλίκη: Η σαμπάνια είναι δική μου. Έντγκαρ: Πάψε να κάνεις πάντα οικονομία. Αλίκη: Πρέπει να κάνω πάντα οικονομίες γιατί δεν είσαι κανένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας. Έντγκαρ: Μα δεν θα προσπαθήσουμε τουλάχιστον σήμερα να 'μαστε καλοί ο ένας με τον άλλο;	Έντγκαρ: Στο κελάρι μας έχουμε ακόμα δύο μπουκάλες σαμπάνια. Αλίκη: Το ξέρω. Έντγκαρ: Τι θα 'λεγες εάν τις φέρναμε εδώ και να πιούμε λίγο ακούγοντας μουσική; Αλίκη: Είναι καλή η ιδέα σου. Έντγκαρ: Πήγαινε να τις φέρεις αν μπορείς. Αλίκη: Θα φέρω και φαγητό για να συνοδεύσουμε τη σαμπάνια. Έντγκαρ: Ας προσπαθήσουμε να περάσουμε μια όμορφη βραδιά.

3^ο απόσπασμα (α ομάδα)

Το κείμενο του έργου	Το κείμενο τροποποιημένο
<p>(ο Έντγκαρ χασμουριέται) Αλίκη: Χασμουριέσαι; Έντγκαρ: Ναι, και; Αλίκη: Μπροστά στη γυναίκα σου; Έντγκαρ: Τι άλλο να κάνω; Κάθε βράδυ τα ίδια λέμε. Δεν το πιστεύω πως ο ξάδερφός σου έγινε πλούσιος. Αλίκη: Έγινε όμως.</p>	<p>(ο Έντγκαρ χασμουριέται) Αλίκη: Χασμουριέσαι; Έντγκαρ: Είμαι λίγο κουρασμένος και νύσταξα. Συγγνώμη αλλά μου βγήκε αυθόρμητα. Δεν το πιστεύω πως ο ξάδερφός σου έγινε πλούσιος. Αλίκη: Έγινε και ας είναι καλά ο άνθρωπος.</p>

3^ο απόσπασμα (β ομάδα)

Το κείμενο του έργου	Το κείμενο τροποποιημένο
<p>Έντγκαρ: Τα παιδιά δεν εργάζονται αρκετά στο σχολείο. Αλίκη: Κι εσύ δεν εργάζεσαι καθόλου. Έντγκαρ: Ήμωνα πάντα πρώτος μες στην τάξη. Ενώ ο γιος μου και η κόρη μου πάντα την πατάνε στους διαγωνισμούς. Αλίκη: Μίλησέ τους. Έντγκαρ: Μίλησέ τους εσύ. Αλίκη: Τι δειλός, πάντα ήσουνα δειλός και πάντα θα είσαι. Έντγκαρ: Ήμουν ένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας. Αλίκη: Ήμουν μια διάσημη ηθοποιός. (ο Έντγκαρ χασμουριέται) Αλίκη: Χασμουριέσαι; Έντγκαρ: Ναι, και; Αλίκη: Μπροστά στη γυναίκα σου; Έντγκαρ: Τι άλλο να κάνω; Κάθε βράδυ τα ίδια λέμε. Δεν το πιστεύω πως ο ξάδερφός σου έγινε πλούσιος.</p>	<p>Έντγκαρ: Τα παιδιά δεν εργάζονται αρκετά στο σχολείο. Αλίκη: Ε, μικρά είναι ακόμη. Έντγκαρ: Ανησυχώ που την πατάνε στους διαγωνισμούς. Αλίκη: Ας τους μιλήσουμε. Έντγκαρ: Ναι, σωστά λες. Αλίκη: Χαίρομαι που συμφωνούμε. Έντγκαρ: Θα 'θελα τα παιδιά μας να μην κακοπέσουν. (Χασμουριέται) Αλίκη: Νύσταξες καλέ μου; Έντγκαρ: Ναι, λιγάκι, με συγχωρείς. Ο ξάδελφός σου τελικά τα κατάφερε.</p>

Αλίκη: Έγινε όμως.	Αλίκη: Ναι.
Έντγκαρ: Τότε, λοιπόν, γιατί θέλει να διοριστεί στο λιμοκαθαρτήριο.	Έντγκαρ: Έξυπνη κίνηση να διοριστεί στο λιμοκαθαρτήριο.
Αλίκη: Εσύ ούτε ταγματάρχης δεν κατάφερες να γίνεις.	Αλίκη: Τι λες να φάμε;
Έντγκαρ: Τι λες να φάμε;	

Η ενεργητική αυτή διαδικασία ενθουσίασε τους συμμετέχοντες και τους γέμισε με συναισθήματα ανακούφισης και αισιοδοξίας.

3^η Συνάντηση (4^η-5^η διδακτική ώρα)

Προσεγγίσαμε το πρώτο κριτικό ερώτημα πάλι, μέσα από το εικαστικό έργο αυτή τη φορά ακολουθώντας την τεχνική Perkins με τα στάδια προσεκτικής παρατήρησης.

1^{ος} πίνακας: Δέντρο, George Tooker.

Πρώτο στάδιο: χρόνος για παρατήρηση. (Απαντήστε αυθόρμητα χωρίς να ερμηνεύετε τον πίνακα)

Τι είναι αυτό; Τι βλέπετε; (ενδεικτικά οι απαντήσεις για τον 1ο πίνακα):

«Μια γυναίκα και ένας άνδρας, νεαροί σε ηλικία και ανάμεσά τους ένα δέντρο. Δεν κοιτάζονται και δεν αγγίζονται», «Η γυναίκα κοιτάει έξω και πέρα από το δέντρο ενώ ο άνδρας είναι πίσω από το δέντρο, σαν να κρύβεται».

Τι σας κινεί το ενδιαφέρον;

«Το βλέμμα και η στάση της γυναίκας και του άνδρα».

Τι σας κάνει να αναρωτιέστε; (αυτό τροφοδοτεί τη συζήτηση)

«Γιατί ο άνδρας κρύβεται κι έχει κατεβασμένα μάτια; Η γυναίκα με τα μάτια ορθάνοιχτα, ποιον ή τι κοιτάζει; Ποια είναι η κατάσταση που τους έχει φέρει ως εδώ;».

Δεύτερο στάδιο: ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση (παρατηρείστε πιο προσεκτικά).

Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να συζητήσετε (να εξετάσετε) περισσότερο;

«Ο κορμός του δέντρου είναι αρκετά μεγάλος, ίσως αναφέρεται σε μακροχρόνιο δεσμό ή μήπως είναι εμπόδιο που τους χωρίζει;».

Ποια συναισθήματα σας προκαλεί;

«Θλίψη, απορία, ματαιώση, αδιέξοδο, αμφισβήτηση, αγωνία για το πού θα καταλήξει αυτή η σχέση».

Τρίτο στάδιο: λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση.

Τι άλλο βλέπετε;

«Παγωμένα πρόσωπα, ανέκφραστα που βλέπουν διαφορετικά πράγματα», «τα λιγοστά φύλλα στα χρώματα του φθινοπώρου».

Τι άλλο σας κάνει εντύπωση; (σύμβολα, λεπτομέρειες, αλληλοσυσχετίσεις στοιχείων κ.λπ);

«Αυτό που είναι το κοινό στοιχείο του ζευγαριού είναι το δέντρο το οποίο συμβολικά μπορεί να είναι η σχέση τους, το ακουμπάνε και οι δυο», «τα χρώματα θυμίζουν φθινοπωρινή ατμόσφαιρα και μαγκωμένα συναισθήματα».

Ποια στοιχεία δίνουν στο έργο ένταση και δύναμη;

«Τα έντονα χρώματα, ο κορμός του δέντρου, το σημείο όπου πιθανόν να εφάπτονταν τα χέρια τους», «τα ορθάνοιχτα μάτια της κοπέλας».

Θα αλλάζατε κάτι σε αυτό τον πίνακα;

«Τα χέρια τους να ακουμπούσαν μεταξύ τους», «Να κάθονταν και οι δύο κάτω από το δέντρο».

Τέταρτο στάδιο: Σύνθεση/συμπεράσματα

Αναστοχαστείτε επάνω στο έργο και ξανασκεφτείτε όλο αυτό που κάνατε συνολικά.

«Ίσως είναι μια μακροχρόνια σχέση με κούραση και έλλειψη άμεσης επικοινωνίας. Ο άνδρας ίσως να νοιώθει την ανάγκη να αποσυρθεί αλλά φαίνεται να παραμένει στη σχέση. Η γυναίκα ίσως έχει πάρει την απόφασή της, θέλει ξεκάθαρα πράγματα ενώ ο άνδρας φαίνεται μπερδεμένος και αναποφάσιστος, ίσως αισθάνεται ένοχος για κάτι».

Με βάση όσα ήδη παρατηρήσατε: Ποια συμπεράσματα βγάζετε για το έργο;

«Αποδίδει ένα μεταβατικό και κρίσιμο στάδιο στη σχέση του ζευγαριού και την προβληματική επικοινωνία ανάμεσά τους που προκαλεί θλίψη και αμφιθυμία», « Οι μεταβατικές περίοδοι στη σχέση του ζευγαριού δεν βιώνονται με τον ίδιο τρόπο από τους συζύγους».

Ποιο είναι το μήνυμά του;

«Η έλλειψη επαφής οδηγεί το ζευγάρι σε απομάκρυνση και θλίψη που δυσκολεύει την ωρίμανση της σχέσης και την επεξεργασία των αλλαγών που προκύπτουν στην πορεία τους μέσα στο χρόνο»

Σε αυτό το σημείο αξιοποιήσαμε με απλή ανάγνωση και σύντομο σχολιασμό το απόσπασμα από ομιλία του Αγ. Ιωάννου Χρυσοστόμου «Λόγια αγάπης να της λες...» για να ενισχύσουμε το μήνυμα της μεταμορφωτικής δύναμης που φέρνει στο ζευγάρι η έκφραση των συναισθημάτων σε αντίθεση προς την υποβλητική αποτύπωση των εμποδίων επικοινωνίας που εντοπίσαμε στον πίνακα του George Tooker, Δέντρο.

2^{ος} Πίνακας: Ζευγάρι σε παραλία, Alex Colville.

Στη συνέχεια προσεγγίσαμε το δεύτερο κριτικό ερώτημα μέσα από εικαστικό έργο ακολουθώντας επιλεκτικά ορισμένα στοιχεία από την τεχνική Perkins.

Πρώτο στάδιο: χρόνος για παρατήρηση. (Απαντήστε αυθόρμητα χωρίς να ερμηνεύετε τον πίνακα)

Τι είναι αυτό; Τι βλέπετε; (ενδεικτικά οι απαντήσεις):

«Μια γυναίκα ξαπλωμένη στην αμμουδιά και ένας άνδρας μισογονατισμένος μπροστά της με το βλέμμα στραμμένο προς τον ορίζοντα. Μια εικόνα ζευγαριού καλοκαιρινή, έχουν πάει μαζί στην παραλία», «Η γυναίκα έχει σκεπασμένο το πρόσωπό της με το ψάθινο καπέλο και ο άνδρας έχει την πλάτη γυρισμένη προς τον θεατή», «σύννεφα αραιά στον ουρανό».

Τι σας κινεί το ενδιαφέρον;

«Ότι δεν βλέπουμε τα πρόσωπά τους».

Δεύτερο στάδιο: ευρεία και περιπετειώδης παρατήρηση (παρατηρείστε πιο προσεκτικά).

Είναι κάτι που σας παραξενεύει;

«Η στάση του άνδρα».

Τρίτο στάδιο: λεπτομερής και σε βάθος παρατήρηση.

Τι άλλο σας κάνει εντύπωση; (σύμβολα, λεπτομέρειες, αλληλοσυσχετίσεις στοιχείων κ.λπ);

«Απολαμβάνουν κάτι μαζί αλλά ο καθένας με τον δικό του τρόπο», «Το σώμα της γυναίκας σαν να τον περιτριγυρίζει. Από τη μία τα χέρια της και από την άλλη οι γοφοί της, όπως γέρνουν προς τον άνδρα είναι σαν ένας κήπος, σαν ένας φράχτης όπου αυτός είναι μέσα. Όμως ο άνδρας μόνος του έχει σταθεί εκεί και η γυναίκα δεν τον περιορίζει ουσιαστικά. Βρίσκονται σε μια άνετη σχέση απολαμβάνοντας ο καθένας τα πράγματα που τον ενδιαφέρουν και τον ευχαριστούν αλλά διατηρούν εγγύτητα».

Ποια στοιχεία δίνουν στο έργο ένταση και δύναμη;

«Τα σώματα που έχουν μια εσωτερική κίνηση έτοιμη να εκδηλωθεί, τα μυστηριώδη, κρυμμένα από τον θεατή πρόσωπα», «Η στάση του άνδρα θυμίζει την ετοιμότητα του κυνηγού που παρατηρεί και είναι έτοιμος».

Τι θα αλλάζατε από το έργο;

«Να είναι μαζί καθισμένοι δίπλα δίπλα και να κοιτάζουν το ηλιοβασίλεμα».

Τέταρτο στάδιο: Σύνθεση/συμπεράσματα

Αναστοχαστείτε επάνω στο έργο και ξανασκεφτείτε όλο αυτό που κάνατε συνολικά.

«Η στάση του σώματος της γυναίκας που στρέφεται προς τον άνδρα χαλαρά και θελκτικά αλλά προβάλλει και ως χαμηλός φράχτης προς το περιβάλλον πέρα από εκείνη. Ο άνδρας πάλι βρίσκεται κοντά της αλλά το σώμα του δηλώνει μια αμυδρή ανησυχία και αναζήτηση. Διαφαίνεται μια αίσθηση ασφάλειας στη σχέση τους».

Με βάση όσα ήδη παρατηρήσατε: Ποια συμπεράσματα βγάζετε για το έργο;

«Φαίνεται μια σχέση αρμονικής συνύπαρξης όπου διατηρείται η οικειότητα παράλληλα με την αίσθηση ανεξαρτησίας αλλά και δέσμευσης που συνδέει τους συζύγους αλλά δεν τους πνίγει».

Ποιο είναι το μήνυμά του;

«Είμαι εδώ για σένα και μπορείς να εκφραστείς και εσύ, είμαι ο χώρος σου, είμαι το ταίρι σου, είμαστε μαζί αλλά και ξεχωριστοί».

Στο σημείο αυτό έγινε αναφορά στον канаδό ζωγράφο Alex Colville και τη σύζυγό του Rhoda, καθώς το πλαίσιο της συζυγικής τους οικειότητας αποτυπώθηκε σε πολλά έργα του.

Στη συνέχεια διαβάσαμε το απόσπασμα από τον Προφήτη του Χ. Γκιμπράν και τους ζητήσαμε να συσχετίσουν επιλεκτικά και συνοπτικά τα στοιχεία που προέκυψαν από την παρατήρηση του πίνακα με τις προτροπές του ποιητή: «ανεξαρτησία και αγάπη», «σεβασμός και οριοθέτηση», «οικοδόμηση της οικειότητας», «να μην είναι η αγάπη χειροπέδες που με κάνουν να χάνω την ανεξαρτησία μου μέσα στη συνύπαρξη με τον άλλο», «διατηρούμε στη σχέση την αίσθηση της ανθρώπινης ευαλωτότητας και δεν ανεβάζουμε τις προσδοκίες μας σε επίπεδα που να πιέζουν το σύντροφό μας».

ΕΚΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Αναστοχασμός.

Από τον αναστοχασμό προέκυψαν απόψεις σχετικά με την αποτίμηση της μεθόδου προσέγγισης του θέματος που μας απασχόλησε και εκφράστηκε η ανάληψη ενήμερης δράσης από τους εκπαιδευομένους. Εξέφρασαν την άποψη ότι η μέθοδος ενισχύει τη βιωματική συμμετοχή και συνδέει τον προβληματισμό με την καθημερινότητα των συμμετεχόντων.

Τους έκανε να σκεφτούν από ποια οπτική έβλεπαν πολλά πράγματα και ότι θα μπορούσαν στο μέλλον να χειρίζονται πιο αποτελεσματικά κάποιες καταστάσεις που παλιότερα μπορεί και να τους είχαν πληγώσει.

Η διαδικασία ενεργοποίησε την αναζήτηση του πώς να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους, τι τους αρέσει πραγματικά και πώς να μην επιλέγουν πράγματα που δεν τους εκφράζουν τελικά. Μετά από το σεμινάριο αισθάνθηκαν την ανάγκη για μια εσωτερική αναζήτηση σχετικά με το τι θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία καλύτερων βάσεων στη συζυγική σχέση.

Συγκεκριμένα, συνειδητοποίησαν ορισμένες παραμέτρους και θεώρησαν ότι ορισμένες καλές και εποικοδομητικές πρακτικές συμβάλλουν τόσο στο χτίσιμο της οικειότητας όσο και στην αντιμετώπιση της αποξένωσης.

- Η συζήτηση των προβλημάτων που απασχολούν το ζευγάρι.
- Το να υπολογίζει ο κάθε σύντροφος το άλλο πρόσωπο χωρίς όμως να σκεπάζονται και οι δικές του ανάγκες.
- Οι διαπροσωπικές σχέσεις χρειάζονται οριοθέτηση.
- Η συζυγία είναι μια σχέση όπου είναι απαραίτητη η αίσθηση του μέτρου και η διατήρηση των ισορροπιών οι οποίες μπορεί να προκύπτουν και μετά από έντονες αντιπαραθέσεις που βοηθούν στη σαφή διατύπωση των αναγκών.
- Πολλές φορές δεν έχει καλλιεργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης που εμποδίζει την οικειότητα του ζευγαριού και αυτό χρειάζεται να το προσέξουν.

- Η οικειότητα δεν συνίσταται απλά σε κάποιες εξωτερικές συμπεριφορές (π.χ. ένα ρομαντικό δείπνο) αλλά αποτελεί μια βαθύτερη εσωτερική κατάσταση στην επικοινωνία του ζευγαριού που θέλει χρόνο.
- Τέθηκε επίσης το θέμα της ενεργοποίησης έστω και του ενός συντρόφου αρχικά τόσο στην πορεία καλλιέργειας της οικειότητας όσο και στην προσπάθεια άμβλυνσης της αποξένωσης στη σχέση του ζευγαριού.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Τίτλος	Tree (Δέντρο)
Ζωγράφος	George Tooker (1920 – 2011)
Χαρακτηριστικά	
Έτος	1965
Πηγή	Page URL: http://en.wikipedia.org/wiki/George_Tooker http://www.tendreams.org/tooker.htm
Μουσείο/Γκαλερί	
	

Τίτλος	Couple on beach (Ζευγάρι σε παραλία)
Ζωγράφος	Alex Colville (1920-2013)
Χαρακτηριστικά	Τέμπρα καζέϊνης σε ινσανίδες (hardboard Masonite).73,4 × 96,4 εκ.
Έτος	1957
Πηγή	http://www.gallery.ca/en/see/collections/artwork.php?mkey=5225 http://www.gallery.ca/colville/en/25.htm
Μουσείο/Γκαλερί	National Gallery of Canada.
	

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ

Θεατρικό έργο σε τηλεοπτική μεταφορά [Το θέατρο της Δευτέρας]	
Πρωτότυπος τίτλος	Play Strindberg (Πλαίυ Στρίντμπεργκ).
Συγγραφέας	Φρίντριχ Ντύρρενματτ
Διάρκεια	115΄
Ημέρα Α΄ προβολής	12/12/1988
Πηγή	Διαδίκτυο https://www.youtube.com/watch?v=IsY5XV6ZPeU&list=PLhiODnLLG4HgY4Gnyf5AWCl_Qv9HH6O1&index=31
Επιλογή αποσπασμάτων	[Έναρξη – 00:18:40]

Θεατρικό έργο: Φρίντριχ Ντύρρενματ, «Πλαίυ Στρίντμπεργκ» (μεταγραφή Σκηνης Πρώτης)

Μια πικρή σάτιρα των ανθρώπινων σχέσεων και μάλιστα αυτών που έχουν υποστεί τη φθορά του χρόνου και τις επιπτώσεις ενός θεσμού, όπως ο Γάμος. Η σκηνή του θεάτρου είναι ένα ρινγκ, στο οποίο διαδραματίζεται ένας σκληρός αγώνας. Οι δύο σύζυγοι, ο στρατιωτικός Έντγκαρ και η πρώην θεατρίνα γυναίκα του Αλίκη, αλληλοεξευτελίζονται καθημερινά χωρίς λόγο, είτε από πλήξη είτε από μίσος, που και οι ίδιοι δεν μπορούσαν να εξηγήσουν. Σε πρώτο επίπεδο προβάλλεται το πλαίσιο της καθημερινής ανούσιας ζωής του ζευγαριού, μ' όλα εκείνα που τους ενώνουν και τους χωρίζουν.

Έντγκαρ: Παίξε κάτι στο πιάνο...

Αλίκη: Τι;

Έντγκαρ: Ό,τι θέλεις.

Αλίκη: Το Τραγούδι της Όλβικ.

Έντγκαρ: Την Είσοδο των Μπογιάρων.

Αλίκη: Δεν αγαπάς το ρεπερτόριό μου.

Έντγκαρ: Ούτε κι εσύ το δικό μου.

Αλίκη: Τότε κι εγώ δεν παίζω.

Έντγκαρ: Η πόρτα είναι ανοιχτή.

Αλίκη: Να την κλείσω;

Έντγκαρ: Αν θέλεις.

Αλίκη: Τότε δεν την κλείνω.

Κάπνισε, λοιπόν..

Έντγκαρ: Δεν αντέχω πια το βαρύ καπνό.

Αλίκη: Κάπνισε ελαφρότερο.

Έντγκαρ: Δεν έχω ελαφρότερο.

Αλίκη: Μα το κάπνισμα είναι η μόνη σου χαρά.

Έντγκαρ: Τι είναι χαρά;

Αλίκη: Δεν ξέρω.

Έντγκαρ: Ούτε κι εγώ ξέρω.

Αλίκη: Ουίσκι;

Έντγκαρ: Αργότερα. Τι έχουμε σήμερα το βράδυ;

Αλίκη: Ρώτα τη Τζένη.

Έντγκαρ: Αρχίζει η εποχή των σκουμπριών.

Αλίκη: Πιθανόν.

Έντγκαρ: Φθινόπωρο πια.

Αλίκη: Οου, βέβαια.

Έντγκαρ: Ένα σκουμπρί ψητό, με μια φέτα λεμόνι, δεν θα το περιφρονούσα.

Αλίκη: Εσένα μόνο η λαιμαργία σου έμεινε.

Έντγκαρ: Έχουμε άραγε κρασί Βουργουνδίας στο κελάρι μας;

Αλίκη: Όχι.

Έντγκαρ: Μα χρειαζόμαστε κρασί Βουργουνδίας.

Αλίκη: Για τι πράγμα;

Έντγκαρ: Πρέπει να γιορτάσουμε τους αργυρούς μας γάμους.

Αλίκη: Αυτή την αθλιότητα 25 χρόνων δεν χρειάζεται να την γιορτάσουμε.

Έντγκαρ: Πότε πότε τα πηγαίναμε μια χαρά εμείς οι δυο.

Αλίκη: Αυτό είναι μόνο στη φαντασία σου.

Έντγκαρ: Σε λίγο θα τελειώσουν όλα.

Αλίκη: Ας το ελπίσουμε.

Έντγκαρ: Δεν θα μείνει από μας παρά ένα καρότσι γεμάτο κοπριά για τον κήπο.

Αλίκη: Άσε με ήσυχη με την αιώνια κοπριά σου. Ήρθε το ταχυδρομείο;

Έντγκαρ: Ναι.

Αλίκη: Ο λογαριασμός του χασάπη.

Έντγκαρ: Ναι.

Αλίκη: Πόσο;

Έντγκαρ: Χρειάζομαι καινούργια γυαλιά.

Αλίκη: Έχεις να τον πληρώσεις;

Έντγκαρ: Ναι.

Αλίκη: Τώρα;

Έντγκαρ: Πιο ύστερα.

Αλίκη: Όταν πάρεις την σύνταξή σου επειδή θα ξαναρρωστήσεις, θα πρέπει εγώ να πληρώνω.

Έντγκαρ: Είμαι υγιέστατος.

Αλίκη: Πρώτη φορά το ακούω.

Έντγκαρ: Μονάχα πότε πότε κάτι ζαλάδες.

Αλίκη: Έχεις διαλείψεις αγαπητέ μου.

Έντγκαρ: Θα ζήσω ακόμα είκοσι χρόνια.

Αλίκη: Δεν πιστεύω.

Έντγκαρ: Δεν είμαι άρρωστος, ποτέ μου δεν αρρώστησα και δεν πρόκειται ποτέ ν' αρρωστήσω.

Αλίκη: Γνώμη σου.

Έντγκαρ: Θα πεθάνω μπαμ και κάτω. Σαν ένας γέρος στρατιώτης.

Αλίκη: Ο γιατρός έχει άλλη γνώμη.

Έντγκαρ: Ο γιατρός είναι ένας ηλίθιος.

Αλίκη: Ο γιατρός έχει δεξίωση σήμερα.

Έντγκαρ: Ας έχει.

Αλίκη: Εμάς δεν μας κάλεσαν.

Έντγκαρ: Μ' αυτούς τους ανθρώπους δεν έχουμε σχέσεις. Και δεν έχουμε σχέσεις μ' αυτούς γιατί δεν θέλουμε. Και δεν θέλουμε να έχουμε σχέσεις μ' αυτούς γιατί τους περιφρονούμε.

Αλίκη: Εσύ τους περιφρονείς.

Έντγκαρ: Είναι σκυλολόι.

Αλίκη: Έτσι λες για όλους τους ανθρώπους. Μόνο για τον εαυτό σου κάνεις εξαίρεση.

Έντγκαρ: Εγώ είμαι αξιοπρεπής άνθρωπος.

Αλίκη: Παίζουμε χαρτιά;

Έντγκαρ: Παίζουμε.

Αλίκη: Του γιατρού, του έθεσαν στη διάθεσή του τη στρατιωτική μπάντα για τη δεξίωση.

Έντγκαρ: Επειδή κάνει υποκλίσεις στον συνταγματάρχη.

Αλίκη: Κι εσύ κάνεις υποκλίσεις στον συνταγματάρχη.

Έντγκαρ: Εγώ δεν χρειάζεται να κάνω υποκλίσεις στον συνταγματάρχη γιατί ο συνταγματάρχης ξέρει και μ' εκτιμά.

Αλίκη: Όμως ποτέ δεν έθεσαν τη στρατιωτική μπάντα στη διάθεσή σου.

Έντγκαρ: Ποιο είναι το ατού;

Αλίκη: Είσαι κουρασμένος;

Έντγκαρ: Όχι.

Αλίκη: Τότε κάτι έχουν τα μάτια σου. Τα μπαστούνια.

Έντγκαρ: Σαχλαμάρες.

Αλίκη: Αφού είπες ότι χρειάζεσαι καινούργια γυαλιά.

Έντγκαρ: Καθένας χρειάζεται κάποτε καινούργια γυαλιά.

Αλίκη: Και θέλεις να ζήσεις ακόμα 20 χρόνια.

Έντγκαρ: Θα ζήσω ακόμα 20 χρόνια.

Αλίκη: Ατού είναι τα μπαστούνια.

Έντγκαρ: Έξι οχτώ, δεκαπέντε.

Αλίκη: Δεκατέσσερα.

Έντγκαρ: : Έξι οχτώ, δεκατέσσερα.

Αλίκη: Ούτε να λογαριάσεις δεν μπορείς πια.

Έντγκαρ: Όταν είμαι κουρασμένος, είμαι αφηρημένος.

Αλίκη: Μα είπες ότι δεν είσαι κουρασμένος.

Έντγκαρ: Δεν είμαι άρρωστος.

Αλίκη: Η μουσική ακούγεται ως εδώ.

Έντγκαρ: Αυτή η μπάντα δεν αξίζει τίποτα.

Αλίκη: Για τις γυναίκες των αξιωματικών, εμείς δεν αξίζουμε τίποτα.

Έντγκαρ: Το ίδιο μου κάνει.

Αλίκη: Εσένα;

Έντγκαρ: Είμαι μόνος. Πάντα ήμουνα μόνος. Και θα παραμείνω μόνος.

Αλίκη: Κι εγώ το ίδιο.

Έντγκαρ: Μην παραπονιέσαι λοιπόν.

Αλίκη: Και τα παιδιά όμως δεν κάνει το ίδιο.

Έντγκαρ: Τα παιδιά διασκεδάζουν στην πόλη.

Αλίκη: Λες να 'ρθει ο Κουρτ;

Έντγκαρ: Το βράδυ.

Αλίκη: Λες να 'ρθει να μας δει;

Έντγκαρ: Μα είναι καλεσμένος του γιατρού.

Αλίκη: Τέλος πάντων, ο Κουρτ είναι ξάδεδφός μου.

Έντγκαρ: Αυτό δεν είναι και πολύ προς τιμήν σου.

Αλίκη: Άφησε την οικογένειά μου ήσυχη όπως αφήνω κι εγώ τη δική σου.

Έντγκαρ: Στην οικογένειά μου κανείς δεν παράτησε γυναίκα και παιδιά σαν τον ξάδερφό σου.

Αλίκη: Πολλές φορές σου άρεσε να συζητάς μαζί του.

Έντγκαρ: Οι κατεργάρηδες δεν είναι απαραίτητα και ηλίθιοι, σαν τους ανθρώπους αυτού του νησιού, με τους οποίους δεν συζητώ γιατί είναι και κατεργάρηδες και ηλίθιοι.

Αλίκη: Ο ξάδερφός μου είναι ένας παλιάνθρωπος.

Έντγκαρ: Είναι παλιάνθρωπος γιατί μας πάντρεψε.

Αλίκη: Ξέρεις κανένα ευτυχισμένο ζευγάρι;

Έντγκαρ: Τους Έκμαρκς.

Αλίκη: Η κα Έκμαρκ είναι στο νοσοκομείο.

Έντγκαρ: Τους Φον Κραφτς.

Αλίκη: Αυτός φαλίρησε.

Έντγκαρ: Τότε δεν ξέρω κανένα ευτυχισμένο ζευγάρι. Συνεχίζουμε το παιχνίδι;

Αλίκη: Χμ, συνεχίζουμε το παιχνίδι.

Αλίκη: Εάν δεν είχαμε παντρευτεί θα έπαιζα ακόμα στο θέατρο.

Έντγκαρ: Τόσο το χειρότερο για το θέατρο.

Αλίκη: Ήμουν μια διάσημη ηθοποιός.

Έντγκαρ: Οι κριτικοί είχαν άλλη γνώμη.

Αλίκη: Οι κριτικοί είναι παλιάνθρωποι.

Έντγκαρ: Όχι όμως και ηλίθιοι. Θα πω ένα ούισκι. Εις υγείαν του συνταγματάρχη. Αν υπήρχε εδώ μια μπάρα, θα μπορούσε να πατήσει κανείς επάνω το πόδι του και να φανταστεί πως βρίσκεται στο μπαρ Αμέρικα της Κοπεγχάγης.

Αλίκη: Στην Κοπεγχάγη πέρασα τα καλύτερά μου χρόνια.

Έντγκαρ: Θυμάσαι; Νιμς, Ναβαρέν με πατάτες.

Αλίκη: Θυμάμαι τα κοντσέρτα στη Φιλαρμονική.

Έντγκαρ: Δεν πήγαμε ποτέ μαζί στη Φιλαρμονική.

Αλίκη: Τα καλύτερά μου χρόνια στην Κοπεγχάγη ήτανε την εποχή προτού σε γνωρίσω.

Έντγκαρ: Με παντρεύτηκες μόνο και μόνο για να λάμπεις κοντά μου.

Αλίκη: Με σένα δεν θα μπορούσα ποτέ να λάμπω.

Έντγκαρ: Ήμουν ένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας.

Αλίκη: Δεν σε ήξερε ποτέ κανείς.

Έντγκαρ: Χορεύουν στου γιατρού.

Αλίκη: Το βαλς των λουλουδιών. Με παντρεύτηκες μόνο και μόνο για να λάμψεις κοντά μου.

Έντγκαρ: Κοντά σου δεν θα μπορούσα ποτέ να λάμψω.

Αλίκη: Ήμουν μια διάσημη ηθοποιός.

Έντγκαρ: Δεν σε ξέρει κανείς πια.

Αλίκη: Έχω τόσον καιρό να χορέψω.

Έντγκαρ: Για χορό είμαστε γέροι πια.

Αλίκη: Είμαι δέκα χρόνια νεότερη.

Έντγκαρ: Κι εγώ θα ζήσω ακόμα είκοσι χρόνια. Άδειασε η μπουκάλα.

Αλίκη: Δεν έχουμε άλλο ούισκι.

Έντγκαρ: Σκοτεΐνιασε.

Αλίκη: Εσύ έτσι κι αλλιώς δεν βλέπεις τίποτα με τ' άρρωστά σου μάτια.

Έντγκαρ: Τα μάτια μου δεν είναι άρρωστα.

Αλίκη: Ποιος είναι;

Έντγκαρ: Τα παιδιά.

Αλίκη: Λοιπόν;

Έντγκαρ: Τηλεγραφούν απ' την πόλη.

Αλίκη: Ε, λοιπόν;

Έντγκαρ: Η Γιούντιθ είναι άρρωστη.

Αλίκη: Πάλι;

Έντγκαρ: Χρειάζονται λεφτά.

Αλίκη: Πάλι;

Έντγκαρ: Τα παιδιά δεν εργάζονται αρκετά στο σχολείο.

Αλίκη: Κι εσύ δεν εργάζεσαι καθόλου.

Έντγκαρ: Ήμωνα πάντα πρώτος μες στην τάξη. Ενώ ο γιος μου και η κόρη μου πάντα την πατάνε στους διαγωνισμούς.

Αλίκη: Μίλησέ τους.

Έντγκαρ: Μίλησέ τους εσύ.

Αλίκη: Τι δειλός, πάντα ήσουν δειλός και πάντα θα είσαι.

Έντγκαρ: Ήμουν ένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας.

Αλίκη: Ήμουν μια διάσημη ηθοποιός.

(ο Έντγκαρ χασμουριέται)

Αλίκη: Χασμουριέσαι;

Έντγκαρ: Ναι, και;

Αλίκη: Μπροστά στη γυναίκα σου;

Έντγκαρ: Τι άλλο να κάνω; Κάθε βράδυ τα ίδια λέμε. Δεν το πιστεύω πως ο ξάδερφός σου έγινε πλούσιος.

Αλίκη: Έγινε όμως.

Έντγκαρ: Τότε, λοιπόν, γιατί θέλει να διοριστεί στο Λιμοκαθαρήριο.

Αλίκη: Εσύ ούτε ταγματάρχης δεν κατάφερες να γίνεις.

Έντγκαρ: Τι λες να φάμε;

Αλίκη: Ο γιατρός παράγγειλε το δείπνο για τη δεξίωση στην πόλη, στο Γκραντ Οτέλ.

Έντγκαρ: Σίγουρα θα τους έχουν στείλει και αγριόκοτες. Αχ, θάθελα να ‘ξερα τι κρασί θα πιουν αυτοί οι βάρβαροι με τις αγριόκοτες.

Αλίκη: Να σου παίξω κάτι, παρολαυτά;

Έντγκαρ: Ναι, εκτός κι αν αρχίσεις πάλι με αυτήν την αιωνιά σου σολβείγ.

Αλίκη: Τότε κι εγώ δεν παίζω.

Έντγκαρ: Τότε τι με ρωτάς;

Αλίκη: Η μοναδική μουσική που σ’ αρέσει είναι αυτή η απίθανη Είσοδος των Μπογιάρων.

Έντγκαρ: Οι Μπογιάροι..Οι Μπογιάροι ήτανε κύριοι.

Αλίκη: (Γελάει)

Έντγκαρ: Στο κελάρι μας έχουμε ακόμα δύο μπουκάλες σαμπάνια.

Αλίκη: Το ξέρω.

Έντγκαρ: Τι θα ‘λεγες εάν τις φέρναμε εδώ και προσποιούμαστε πως έχουμε επισκέψεις.

Αλίκη: Η σαμπάνια είναι δική μου.

Έντγκαρ: Πάψε να κάνεις πάντα οικονομία.

Αλίκη: Πρέπει να κάνω πάντα οικονομίες γιατί δεν είσαι κανένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας.

Έντγκαρ: Μα δεν θα προσπαθήσουμε τουλάχιστον σήμερα να 'μαστε καλοί ο ένας με τον άλλο;

Αλίκη: Σε σύγκριση με άλλες βραδιές, σήμερα είμαστε πολύ καλοί ο ένας στον άλλον.

Έντγκαρ: Να σου χορέψω κάτι;

Αλίκη: Για χορό είσαι πολύ γέρος πια.

Έντγκαρ: Κι όμως αν παίζεις την Είσοδο των Μπογιάρων, θα σου χορέψω.

Αλίκη: Όλους τους περνάς για ηλίθιους, μην φέρνεσαι κι εσύ σαν ηλίθιος.

Έντγκαρ: Οι αγριόκοτες, είναι θαυμάσιος μεζές, φτάνει να μην τις τηγανίσει κανείς με λαρδί.

Αλίκη: Στο Γκραντ Οτέλ δεν τις τηγανίζουν ποτέ με λαρδί.

Έντγκαρ: Ο συνταγματάρχης, ξέρει και μ' εκτιμά.

Αλίκη: Τότε είναι ο μόνος πραγματικά ηλίθιος στο νησί.

Έντγκαρ: Τι θά 'λεγες αν προσκαλούσαμε κι εμείς κάποιον;

Αλίκη: Μα εσύ τους έδιωξες όλους με την συμπεριφορά σου.

Έντγκαρ: Παλιά είμαστε συχνά πολύ ευτυχισμένοι όταν είχαμε επισκέψεις.

Αλίκη: Κι ύστερα ήμασταν πιο δυστυχισμένοι. Μόνο οι επισκέπτες ήταν ευχαριστημένοι, όταν έφευγαν.

Τρία αποσπάσματα από την Πρώτη σκηνή του θεατρικού έργου του Φρίντριχ Ντύρρενματ, «Πλαίυ Στρίντμπεργκ». Οι εκπαιδευόμενοι εργάζονται σε ομάδες και τροποποιούν τους διαλόγους με τρόπο ώστε να αμβλύνεται η διάσταση της αποξένωσης στη σχέση του ζευγαριού.

Απόσπασμα 1^ο

Έντγκαρ: Παίξε κάτι στο πιάνο...

Αλίκη: Τι;

Έντγκαρ: Ό,τι θέλεις.

Αλίκη: Το Τραγούδι της Όλβικ.

Έντγκαρ: Την Είσοδο των Μπογιάρων.

Αλίκη: Δεν αγαπάς το ρεπερτόριό μου.

Έντγκαρ: Ούτε κι εσύ το δικό μου.

Αλίκη: Τότε κι εγώ δεν παίζω.

Έντγκαρ: Η πόρτα είναι ανοιχτή.

Αλίκη: Να την κλείσω;

Έντγκαρ: Αν θέλεις.

Αλίκη: Τότε δεν την κλείνω.

Κάπνισε, λοιπόν..

Έντγκαρ: Δεν αντέχω πια το βαρύ καπνό.

Αλίκη: Κάπνισε ελαφρότερο.

Έντγκαρ: Δεν έχω ελαφρότερο.

Αλίκη: Μα το κάπνισμα είναι η μόνη σου χαρά.

Έντγκαρ: Τι είναι χαρά;

Αλίκη: Δεν ξέρω.

Έντγκαρ: Ούτε κι εγώ ξέρω.

Απόσπασμα 2^ο

Έντγκαρ: Στο κελάρι μας έχουμε ακόμα δύο μπουκάλες σαμπάνια.

Αλίκη: Το ξέρω.

Έντγκαρ: Τι θα 'λεγες εάν τις φέρναμε εδώ και προσποιούμαστε

πως έχουμε επισκέψεις.

Αλίκη: Η σαμπάνια είναι δική μου.

Έντγκαρ: Πάψε να κάνεις πάντα οικονομία.

Αλίκη: Πρέπει να κάνω πάντα οικονομίες

γιατί δεν είσαι κανένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας.

Έντγκαρ: Μα δεν θα προσπαθήσουμε τουλάχιστον σήμερα να 'μαστε

καλοί ο ένας με τον άλλο;

Αλίκη: Σε σύγκριση με άλλες βραδιές,

σήμερα είμαστε πολύ καλοί ο ένας στον άλλον.

Έντγκαρ: Να σου χορέψω κάτι;

Αλίκη: Για χορό είσαι πολύ γέρος πια.

Έντγκαρ: Κι όμως αν παίζεις την Είσοδο των Μπογιάρων, θα σου χορέψω.

Απόσπασμα 3^ο

Έντγκαρ: Τα παιδιά δεν εργάζονται αρκετά στο σχολείο.

Αλίκη: Κι εσύ δεν εργάζεσαι καθόλου.

Έντγκαρ: Ήμωνα πάντα πρώτος μες στην τάξη.

Ενώ ο γιος μου και η κόρη μου πάντα την πατάνε στους διαγωνισμούς.

Αλίκη: Μίλησέ τους.

Έντγκαρ: Μίλησέ τους εσύ.

Αλίκη: Τι δειλός, πάντα ήσουν δειλός και πάντα θα είσαι.

Έντγκαρ: Ήμουν ένας διάσημος στρατιωτικός συγγραφέας.

Αλίκη: Ήμουν μια διάσημη ηθοποιός.

(ο Έντγκαρ χασμουριέται)

Αλίκη: Χασμουριέσαι;

Έντγκαρ: Ναι, και;

Αλίκη: Μπροστά στη γυναίκα σου;

Έντγκαρ: Τι άλλο να κάνω; Κάθε βράδυ τα ίδια λέμε.

Δεν το πιστεύω πως ο ξάδερφός σου έγινε πλούσιος.

Αλίκη: Έγινε όμως.

Έντγκαρ: Τότε, λοιπόν, γιατί θέλει να διοριστεί στο Λιμοκαθακτήριο.

Αλίκη: Εσύ ούτε ταγματάρχης δεν κατάφερες να γίνεις.

Έντγκαρ: Τι λες να φάμε;

ΟΜΙΛΙΑ-ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Τίτλος πρωτοτύπου	Σχόλια στην επιστολή Προς Εφεσίους, Ομιλία 20 (απόσπασμα)
Συγγραφέας	Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος (4 ^{ος} αι. μ.Χ.)
Έκδοση	Patrologia Graeca , εκδ. Bernard de Montfaucon, Meletius (Monachus), Jacques Paul Migne, Paris 1862, τόμος 62, σελ. 147. http://books.google.gr/books?hl=el&id=KYVWAAAACAAJ&q=ephesioi#v=onepage&q=ephesioi&f=false

Λόγια αγάπης να της λες...

Εγώ από όλα, την δική σου αγάπη προτιμώ και τίποτε δεν μου είναι οδυνηρό, όσο το να βρεθώ σε διάσταση μαζί σου. Κι αν όλα χρειαστεί να τα χάσω, κι αν στους εσχάτους βρεθώ κινδύνους, ο,τιδήποτε κι αν πάθω, όλα μου είναι υποφερτά, όσο εσύ μου είσαι καλά. Και τα παιδιά τότε μου είναι πολύ αγαπητά, εφ' όσον εσύ με συμπαθείς. Όλα δικά σου είναι.

Αυτό σε συμβουλεύει ο Παύλος λέγοντας ότι ο άνδρας δεν εξουσιάζει το σώμα του, αλλά η γυναίκα του. «Κι αν δεν έχω εγώ εξουσία στο σώμα μου, αλλά εσύ, πόσο μάλλον δικά σου είναι όλα τα άλλα». Και συνεχίζει: «Ποτέ να μη μιλάς με πεζό τρόπο, αλλά με φιλοφροσύνη, με τιμή, με αγάπη πολλή.

Να την τιμάς, και δεν θα βρεθεί στην ανάγκη να ζητήσει την τιμή από τους άλλους. Να την προτιμάς από όλους για όλα, για την ομορφιά, για την σύνεσή της και να την επαινείς.

Να κάνεις φανερό ότι σου αρέσει η συντροφιά της και ότι προτιμάς να μένεις στο σπίτι για να είσαι μαζί της, από το να βγαίνεις στην αγορά. Από όλους τους φίλους να την προτιμάς και από τα παιδιά που σου χάρισε ακόμα, κι αυτά εξ αιτίας της να τα αγαπάς».

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Τίτλος πρωτοτύπου	Ο Προφήτης (απόσπασμα)
Συγγραφέας	Χαλίλ Γκιμπράν
Έκδοση	Χαλίλ Γκιμπράν, Ο Προφήτης. Η Τέχνη της Ειρήνης. Νέα εικονογραφημένη έκδοση της διαχρονικής σοφίας του Χαλίλ Γκιμπράν. Παπασωτηρίου, Αθήνα 2008, σελ. 39-40.

Αλλ' αφήστε να υπάρξουν κενά στην ένωσή σας.

Κι αφήστε τους ανέμους των ουρανών να χορεύουν ανάμεσά σας.

Αγαπάτε ο ένας τον άλλο, αλλά μη φτιάχνετε δεσμά αγάπης:

αφήστε την καλύτερα να γίνει μια κινούμενη θάλασσα ανάμεσα στις ακτές των ψυχών σας.

Γεμίζετε ο ένας του άλλου το κύπελλο, αλλά μην πίνετε από το ένα κύπελλο.

Δίνετε ο ένας στον άλλο από το ψωμί σας, αλλά μην τρώτε ποτέ από το ίδιο καρβέλι.

Τραγουδάτε και χορεύετε μαζί και να χαίρεστε,

αλλ' αφήνετε τον καθένα σας να μένει μόνος,

Ακριβώς όπως οι χορδές ενός λαγούτου είναι μόνες

ενώ ταυτόχρονα παίζουνε στον ίδιο τον σκοπό.

Δίνετε τις καρδιές σας, μα όχι ο ένας στου άλλου τη φύλαξη.

Γιατί μονάχα το χέρι της ζωής μπορεί να περικλείσει τις καρδιές σας.

Και να στέκεστε μαζί μα όχι πολύ κοντά ο ένας στον άλλο:

Γιατί οι κολόνες του ναού στέκονται σε απόσταση

κι η βελανιδιά και το κυπαρίσσι δε φυτρώνουν το 'να στη σκιά του άλλου.